УДК 338.1: 007.5
JEL M21, P40, D 20

Івченко Є.А., к.е.н., доцент
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля

ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В статті досліджено та проаналізовано теоретичні підходи до визначення елементів системи економічної безпеки підприємства. Визначено, що система економічної безпеки, як і будь-яка система, має свою структуру, яка розглядається у розрізі окремих змістових елементів такої системи. Структура, елементи визначається метою побудови та функціонування системи економічної безпеки підприємства, оскільки зміна або її перегляд під впливом трансформаційних процесів може призвести до зміни структури самої системи. Виділення елементів системи економічної безпеки підприємства є необхідним як для розуміння системотворення, так і для забезпечення.

Ключові слова: *система, безпека, економічна безпека, система економічної безпеки підприємства, елемент, мета, ресурси.*

Постановка проблеми. Важливість аналізу питань економічної безпеки на рівні підприємства зумовлена тим, що вона як соціально-економічна система має виключну роль у забезпеченні сталого розвитку та є передумовою досягнення, збереження сталих фінансових результатів діяльності підприємства. У тому числі актуалізація категорії економічної безпеки підприємства зумовлена тим, що новий характер економічних відносин в умовах глобалізації розмиває межі ринку, на яких діє підприємство. Перед вітчизняними підприємствами виникають нові виклики, які потребують значних зусиль та адаптації. Суб'єктом таких зусиль виступає система економічної безпеки підприємства, оскільки вона здійснює вплив на елементи внутрішнього середовища підприємства, процес прийняття рішень, формує певну управлінську реакцію підприємства на певні ризики та загрози. Її вивчення є необхідним як для розуміння системотворення, так і для дослідження об'єктивних закономірностей організації та функціонування, закономірностей та наявних зв'язків в системі економічної безпеки підприємства. Мінливість та непередбачуваність середовища діяльності підприємства, загрози зовнішнього та внутрішнього порядку потребують впровадження сучасних методів і підходів діагностики та моделювання трансформаційних процесів в системі економічної безпеки підприємства.

Аналіз останніх публікацій. Дослідження систем та їх властивостей викликає зацікавленість багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як: Л. Берталанфи, С. Л. Оптнер, В. Н. Садовський, В. А. Рач, Г. П. Щедровицький, А. І. Уємов та ін. Актуальність дослідження системи економічної безпеки підприємства викликає зацікавленість багатьох вітчизняних науковців, зокрема це Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, Є. І. Овчаренко, А. М. Гуменюк, О. В. Ілляшенко, С. В. Кавун.

Невирішені частини проблеми. Сьогодні економічна безпека підприємства входить до сфери інтересів декількох наук, а міждисциплінарні запозичення тільки

збагачують категоріально-понятійний апарат економічної безпеки. В сучасній економічній науці постійно вирішуються зазначене питання та триває створення теоретичного базису, що стосуються системотворення. Але в економічній літературі, як іноземній, так і вітчизняній, відсутня єдність поглядів вчених щодо підходів до виділення елементів системи економічної безпеки підприємства.

Мета статті - дослідження та аналіз теоретичних підходів до виділення елементів системи економічної безпеки підприємства.

Результати дослідження. Розуміння системи економічної безпеки підприємства базується на загальнонауковому розумінні поняття «система» й має відштовхуватися від нього. Сьогодні поняття системи є одним з найбільш складних та багато змістовних у науці. Втім, вбачається доцільним навести точки зору щодо його розуміння (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи до розуміння поняття системи

Автор	Розуміння поняття системи
Д. Клир, [1]	Система є певною безліччю взаємозв'язаних елементів, що утворюють стійку єдність і цілісність, що має інтегральні властивості і закономірності.
Л. Берталанфи [22]	Система – це комплекс взаємодіючих елементів.
О. І. Аршинова [2, с. 11]	Система – це комплекс елементів та їх властивостей, взаємодія між якими породжує нову цілісність.
В. Н. Садовский [3]	Система – це впорядкована певним чином безліч елементів, взаємозалежних між собою, які утворюють деяку цілісну єдність.
В. А. Рач [4]	Система – це структурована частина середовища цілого, поява і прояв якої обумовлений зовнішньою затребуваністю результату його діяльності, отриманого у процесі взаємосодії компонентів цієї частини.

Джерело: складено автором за даними: [1-4, 22]

Дослідження підходів до розуміння поняття система вказує на той факт, що навіть в даний час немає єдиного тлумачення. В роботі [5, 6] всі підходи до трактувань поняття система умовно поділено на три групи: як комплекс процесів та явищ (як об'єкта управління); як засіб дослідження процесів та явищ (не як об'єкт управління); як штучно створений комплекс елементів (системотехніка). Таким чином, виділено ключові денотати, які пояснюють сутність системи. Слід погодитись із Г. П. Щедровицьким [7], який пропонує розглядати систему з використанням системних категорій «єдності», «елементів» та «структури», додаючи згодом категорію «процес». Отже, незважаючи на наявність різних змістовних точок зору щодо розуміння поняття системи, ключовими денотатами у її визначенні є такі: елементи, зв'язки, процес, явища, взаємодія, структура, властивості, цілісність.

Економічна безпека підприємства з позицій системного підходу розглядається як самостійна система, що має структуру, сукупність елементів, зв'язки, взаємодію із зовнішнім та внутрішнім середовищем. Але за зв'язками завжди стоять процеси, які є причинною розвитку та функціонування як системи економічної безпеки підприємства, так і систем взагалі [8]. Наявність багатьох точок зору щодо розуміння поняття системи економічної безпеки підприємства, по-перше, свідчить про її складність як

об’єкту вивчення та формування, по-друге, потребує певного узагальнення таких підходів. Таке узагальнення із формуванням синтетичного конвергентного підходу до розуміння системи економічної безпеки підприємства проведене в роботі Є. І. Овчаренка [5,], який поділив підходи до тлумачення поняття «системи економічної безпеки» на такі групи:

підходи які не відштовхуються від будь-яких системологічних постулатів, тобто мають конотативний сенс і не мають ознак системності при розгляді зазначеного поняття;

підходи, у яких поняття «система економічної безпеки» використано у відповідності до теорії систем та їх різновидів;

підходи у межах так званої теорії безпеки соціальних систем [5, с. 95].

Так за Є. І. Овчаренком система економічної безпеки підприємства представляє собою сукупність вибірково залучених до соціально-економічної взаємодії суб’єктів і об’єктів економічної безпеки підприємства; правил, принципів та процедур такої взаємодії, що визначаються безпеко забезпечувальними потребами, здібностями та функціями суб’єктів безпеки [5, с. 119]. У своїх дослідженнях А. М. Гуменюк [9, с. 49] визначає систему економічної безпеки як сукупність елементів, їхніх властивостей, взаємозв’язків і взаємовідносин, що складають єдиний комплекс і функціонують відповідно до певних об’єктивних закономірностей, що проявляються в конкретних історичних умовах.

Структура система економічної безпеки підприємства, за О. В. Ілляшенко [6] являє собою стійку упорядкованість елементів, зв’язків та відносин між ними, які визначаються метою функціонування системи та виконуваними нею функціями і залишаються незмінними при виконанні системою її функції у різних режимах функціонування [6, с. 102]. Отже, система економічної безпеки підприємства, як і будь-яка система має свою структуру, яка розглядається у розрізі окремих змістових елементів такої системи. А елементом системи може вважатися її складова або самостійна частина, яка являє собою єдине ціле і не підлягає подальшому поділу в межах певного дослідницького завдання та виконує певні функції, взаємодіє з іншими частинами системи [2]. Тому виділення елементів системи економічної безпеки підприємства є необхідним як для розуміння системотворення так і для її забезпечення (табл.2).

Таблиця 2

Підходи до визначення елементів системи економічної безпеки підприємства

Автор	Елементи системи економічної безпеки підприємства
Є. І. Овчаренко [5, с. 318]	Аналізатор входу, процесор, аналізатор виходу, виконавчий елемент (ефектор), управляючий елемент
І. П. Шульга [10]	Об`єкти, суб’єкти, нормативно-правове регулювання діяльності, принципи побудови системи, функціональні складові системи, методики оцінки стану системи економічної безпеки
З. Якубович [11, с. 81–86]	Вхід системи, суб’єкти системи, мета, цілі, завдання, принципи та інструменти
С. О. Грунін [12]	Об'єкт безпеки, об'єкт загроз, джерела загроз, загрози та засоби захисту тощо

Продовження таблиці 2

С. М. Шкарлет [13]	Захист комерційної таємниці та конфіденційності інформації; комп'ютерна безпека; внутрішня безпека; безпека будинків та споруд; фізична безпека; технічна безпека; безпека зв'язку; безпека господарсько-договірної діяльності; безпека перевезень вантажів та осіб; безпека рекламних, культурних, масових заходів, ділових зустрічей та переговорів; протипожежна безпека; екологічна безпека; радіаційно-хімічна безпека; конкурентна розвідка; інформаційно-аналітична робота; експертна перевірка механізму системи забезпечення
О. В. Ілляшенко [6, с. 106]	Об'єкт безпеки, суб'єкт безпеки, спосіб захисту.
С.В. Кавун [14, с. 34]	Майно, фінансові ресурси, кадрові ресурси, технології, інновації та інформаційне середовище, організаційно-штатна структура, виробництво
Л. Донець [15, с. 51]	Об'єкт і суб'єкт безпеки, механізм забезпечення безпеки, практичні дії щодо забезпечення безпеки
Л. М. Худолій [16]	Суб'єкти, об'єкти та механізм реалізації безпеки, складові (фінансова, інформаційна, техніко-технологічна, кадрова, правова).
Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський [17, с. 25]	Об'єкт та суб'єкт безпеки, функції, принципи, механізм забезпечення безпеки, а також політика безпеки.
О. С. Хринюк [18]	Об'єкти, суб'єкти, принципи, механізм економічної безпеки
М. І. Копитько [19]	Політика діяльності підприємства, концепція, цільові орієнтири економічної безпеки, суб'єкти, механізм забезпечення, принципи, засоби, заходи, об'єкти, функціональні підсистеми

Джерело: складено автором за даними: [5, 6, 10-19]

Одним з підходів до виділення складників системи економічної безпеки підприємства є ресурсний підхід [14, 16, 20]. Такий погляд є цілком логічним, адже для результативного функціонування будь-якої системи потрібні певні ресурси. З цього приводу Г. А. Пастернак-Таранушенко [20], розглядаючи категорійний апарат економічної безпеки, зазначає, що своєчасне надання необхідної кількості матеріальних, фінансових, трудових ресурсів є запорукою формування системи стабільного розвитку людини та суспільства.

В межах ресурсного підходу різні вчені акцентують увагу на різних ресурсах ключового характеру. Так, С.В. Кавун [14] при побудові системи економічної безпеки підприємства називає кадрові ресурси однією із основних функціональних складових економічної безпеки суб'єктів господарювання. Він справедливо вважає, що професійна команда менеджерів здатна реорганізувати збитковий суб'єкт господарювання і вивести його в лідери і, навпаки, безграмотне керування, халатне виконання обов'язків, відсутність трудової дисципліни можуть призвести прибуткове підприємство до банкрутства. Погоджуючись із такою точкою зору і визнаючи ключову роль персоналу підприємства у формуванні результатів його діяльності, втім, зазначимо, що повністю абсолютизувати персонал підприємства як його ресурс у системі економічної безпеки не варто, оскільки й інші ресурси – матеріальні, інформаційні, фінансові – теж мають свою цінність та заслуговують на увагу під час побудови системи економічної безпеки підприємства.

Подібну точку зору щодо ключових ресурсів під час побудови системи економічної безпеки підприємства пропонує Л. М. Худолій [16], який до складу відносить суб'єкти, об'єкти, механізм реалізації безпеки на підприємств та складові (фінансова, інформаційна, техніко-технологічна, кадрова, правова). Причому фінансову складову науковець вважає найбільш важливою, оскільки фінансова стабільність свідчить про забезпеченість підприємства власними фінансовими ресурсами.

Виділення складників системи економічної безпеки підприємства за функціональними ознаками системи запропоновано у роботах [5, 11]. Необхідно зазначити, що функціональний підхід до виділення складників системи економічної безпеки підприємства є найпопулярнішим. Досліджуючи аспекти побудови та представлення системи економічної безпеки підприємства Є. І. Овчаренко [5] пропонує три абстрактні моделі, система у яких збудована на основі трьох різних системотворних факторів з мінімально необхідною кількістю традиційних елементів та взаємозв'язків. До таких системотворчих факторів науковець відносить ціль, функцію та поведінковий стереотип. Спираючись на постулати теорії функціональних систем у побудові системи економічної безпеки підприємства Є. І. Овчаренко [5] припускає наявність певного поведінкового стереотипу, а значить і людини, у складі кожного з елементів системи. У свою чергу, на його думку, кожен з елементів системи, основою будови якого є людина з певним поведінковим стереотипом, здатний до рефлексії та усвідомленої самостійної діяльності з організації та управління у системі економічної безпеки підприємства. Він вважає, що ядром функціонування цих елементів є виключно розумова діяльність людей. Але на думку Є. І. Овчаренка [5] створення системи економічної безпеки підприємства на основі поведінкового стереотипу як системотворного фактору найбільш доцільне тоді, коли на підприємстві превалює найбільш складний з організаційної точки зору захисний тип розуміння економічної безпеки.

Ресурсно-функціонального підходу дотримується Н. П. Сисоліна [21, с. 37], яка пропонує певний склад елементів системи економічної безпеки при проведенні оцінки та аналізу її рівня. Погоджуючись із функціональним підходом до виділення складників системи економічної безпеки, О. В. Ілляшенко [6] пропонує об'єктно-суб'єктний підхід до виділення складників. На її думку об'єктно-суб'єктний підхід у структуруванні системи економічної безпеки збільшує конкретику безпеко забезпечувальної діяльності підприємства, створює когнітивне підґрунтя для побудови системи і має яскраво виражений прагматичний аспект [6, с. 106]. Схожої точки зори дотримуються О. С. Хринюк [18], Л. М. Худолій [16], С. О. Грунін [12], І. П. Шульга [10].

Таким чином, аналіз наукових джерел дозволяє виділити елементи системи економічної безпеки підприємства, які можна згрупувати за наступними ознаками:

за видами ресурсів [14, 16];

за компонентами економічної безпеки [12, 13, 19, 21];

за поєднанням об'єктів та суб'єктів [6, 15, 18];

за функціональними ознаками системи [5, 11].

Висновки. Таким чином, на основі проведеного дослідження та узагальнення великої кількості підходів до виділення елементів та побудови системи економічної безпеки підприємства, показано, що всі підходи так чи інакше пов'язані з такими підходами класичними підходами, як ресурсний, функціональний, процесний. Причому

аналіз елементів дає нам привід виділити функціональний підхід як найпопулярніший. Але слід зазначити, що серед дослідників немає єдиних поглядів на структуру системи економічної безпеки підприємства. Це зумовлене тим, що по-різному розуміються елементи системи економічної безпеки підприємства. Різне розуміння складових як елементів при структурній побудові системи економічної безпеки підприємства деякими науковцями призводить до поширення кількості підходів до декомпозиції змісту системи економічної безпеки підприємства. В першу чергу, це визначається метою побудови та функціонування системи економічної безпеки підприємства. Метою визначається структура, елементи, зв'язки, оскільки зміна або її перегляд під впливом трансформаційних процесів може призвести до зміни структури самої системи, та у кінцевому випадку до появи якісно нової, або її загибелі. Тому трансформаційні процеси в системі економічної безпеки підприємства та їх вплив потребує подальших досліджень.

Література.

1. Клир, Д. Системология / Д. Клир. – М. : Радио и связь, 1973. – 262 с.
2. Аршинова О.І. Системний аналіз: навч. посібник / О.І. Аршинова, А.В. Шевченко. − К.: НАУ, 2008. – 128 с.
3. Садовский В. Н. Основания общей теории систем. М., 1974, с. 93–99
4. Рач В. А. Экономическая безопасность и пространство проекта организации в аспекте целостной системности / В. А. Рач, О. В. Россошанская, Е. М. Медведева // Управління проектами та розвиток виробництва: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Луганськ: СНУ ім. Даля, 2010. – №4(36). – С.62-74.
5. Овчаренко Є.І. Методологія формування та узгодження цілей у системі економічної безпеки підприємства : дис. … доктора екон. наук : 08.00.04, 21.04.02 / Овчаренко Євген Іванович. — Сєвєродонецьк, 2015. — 631 с.
6. Ілляшенко О. В. Механізми системи економічної безпеки підприємства [Текст] : [монографія] / Ілляшенко О. В. - Харків : Мачулін, 2016. - 503 с.
7. Щедровицкий Г. П. Путеводитель по методологии организации, руководства и управления. Хрестоматия. — М., «Дело», 2003. // Электронная публикация: Центр гуманитарных технологий. — 20.08.2008. URL: http://gtmarket.ru/laboratory/basis/3344
8. Івченко Є. А. Оцінювання використання трудового потенціалу в системі економічної безпеки [Електронний ресурс] / Є. А. Івченко, О. М. Серікова // Ефективна економіка. — 2016. — №6. — Режим доступ до журналу:http://www.economy.nayka.com.ua
9. Гуменюк А. М. Безпека структурно-інституціональної трансформації економіки регіону: теоретичні основи та прикладні аспекти : монографія / Анатолій Маркович Гуменюк. – К. : НІСД, 2014. – 468 с.
10. Шульга І. П. Формування системи економічної безпеки емісійної діяльності акціонерних товариств : дис. … доктора екон. наук : 21.04.02 / Шульга Ірина Петрівна. — Київ, 2011. — 455 с.
11. Якубович З. Формування системи економічної безпеки машинобудівного підприємства / Зоряна Якубович // Вісник ТНЕУ. — 2010. — № 1. — С. 81–86.
12. Грунин О. А. Экономическая безопасность организации / О. А. Грунин, С. О. Грунин. — СПб.: Питер, 2002. — 160 с.
13. Шкарлет С. М. Роль і місце категорії "економічна безпека" у глобальній моделі національної безпеки держави / С. М. Шкарлет // Формування ринкових відносин в Україні. — 2007. — № 8. — С. 107–116.
14. Кавун С. В. Система економічної безпеки: методологічні та методичні засади : монографія / С. В. Кавун. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. - 300 с.

15. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / Л. І. Донець, Н. В. Ващенко. — К.: Центр учбової літ., 2008. — 240 с.

16. Худолій Л. М. Складові економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності [Електронний ресурс] / Л. М. Худолій // Ефективна економіка. – 2011. – №1. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=455&p=1

17. Іванюта Т. М., Заїчковський А. О. Економічна безпека підприємства – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.

18. Хринюк О. С. Система забезпечення економічної безпеки підприємства: основні елементи [Електронний ресурс] / О. С. Хринюк, М. Р. Корчовна // Ефективна економіка. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3927.

19. Копитько М. І. Комплексне забезпечення економічної безпеки підприємств (на матеріалах підприємств транспортного машинобудування : дис. … доктора екон. наук : 21.04.02 / Копитько Марта Іванівна — Київ, 2015. — 401 с.

20. Пастернак-Таранушенко Г. А. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення / Г. Пастернак- Таранушенко ; за ред. проф. Б. Кравченка. – К. : Кондор, 2002. – 302 с.

21. Сисоліна Н. П. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / укл. Н. П.Сисоліна. – Кіровоград: КНТУ, 2014 – 226с.

22. Bertalanffy L. von. General System Theory – A Critical Review // General Systems. Vol. VII. 1962. P. 1–20.

References.

1. Klir, D. Sistemologija / D. Klir. – M. : Radio i svjaz', 1973. – 262 s.

2. Arshinova O.I. Sistemnij analiz: navch. posibnik / O.I. Arshinova, A.V. Shevchenko. − K.: NAU, 2008. – 128 s.

3. Sadovskij V. N. Osnovanija obshhej teorii sistem. M., 1974, s. 93–99

4. Rach V. A. Jekonomicheskaja bezopasnost' i prostranstvo proekta organizacii v aspekte celostnoj sistemnosti / V. A. Rach, O. V. Rossoshanskaja, E. M. Medvedeva // Upravlinnja proektami ta rozvitok virobnictva: zb. nauk. prac' Shidnoukrai'ns'kogo nacional'nogo universitetu imeni Volodimira Dalja. – Lugans'k: SNU im. Dalja, 2010. – №4(36). – S.62-74.

5. Ovcharenko Je.I. Metodologija formuvannja ta uzgodzhennja cilej u sistemi ekonomichnoi' bezpeki pidprijemstva : dis. … doktora ekon. nauk : 08.00.04, 21.04.02 / Ovcharenko Jevgen Ivanovich. — Sjevjerodonec'k, 2015. — 631 s.

6. Illjashenko O. V. Mehanizmi sistemi ekonomichnoi' bezpeki pidprijemstva [Tekst] : [monografija] / Illjashenko O. V. - Harkiv : Machulin, 2016. - 503 s.

7. Shhedrovickij G. P. Putevoditel' po metodologii organizacii, rukovodstva i upravlenija. Hrestomatija. — M., «Delo», 2003. // Jelektronnaja publikacija: Centr gumanitarnyh tehnologij. — 20.08.2008. URL: http://gtmarket.ru/laboratory/basis/3344

8. Ivchenko Ye. A. Ocinjuvannja vikoristannja trudovogo potencialu v sistemi ekonomichnoi' bezpeki [Elektronnij resurs] / Je. A. Ivchenko, O. M. Serikova // Efektivna ekonomika. — 2016. — №6. — Rezhim dostup do zhurnalu:http://www.economy.nayka.com.ua

9. Gumenjuk A. M. Bezpeka strukturno-institucional'noi' transformacii' ekonomiki regionu: teoretichni osnovi ta prikladni aspekti : monografija / Anatolij Markovich Gumenjuk. – K. : NISD, 2014. – 468 s.

10. Shul'ga I. P. Formuvannja sistemi ekonomichnoi' bezpeki emisijnoi' dijal'nosti akcionernih tovaristv : dis. … doktora ekon. nauk : 21.04.02 / Shul'ga Irina Petrivna. — Kii'v, 2011. — 455 s.

11. Jakubovich Z. Formuvannja sistemi ekonomichnoi' bezpeki mashinobudivnogo pidprijemstva / Zorjana Jakubovich // Visnik TNEU. — 2010. — № 1. — S. 81–86.

12. Grunin O. A. Jekonomicheskaja bezopasnost' organizacii / O. A. Grunin, S. O. Grunin. — SPb.: Piter, 2002. — 160 s.

13. Shkarlet S. M. Rol' i misce kategorii' "ekonomichna bezpeka" u global'nij modeli nacional'noi' bezpeki derzhavi / S. M. Shkarlet // Formuvannja rinkovih vidnosin v Ukrai'ni. — 2007. — № 8. — S. 107–116.

14. Kavun S. V. Sistema ekonomichnoi' bezpeki: metodologichni ta metodichni zasadi : monografija / S. V. Kavun. - Harkiv : Vid. HNEU, 2009. - 300 s.

15. Donec' L. I. Ekonomichna bezpeka pidprijemstva : navch. posib. / L. I. Donec', N. V. Vashhenko. — K.: Centr uchbovoi' lit., 2008. — 240 s.

16. Hudolij L. M. Skladovi ekonomichnoi' bezpeki sub'jektiv gospodars'koi' dijal'nosti [Elektronnij resurs] / L. M. Hudolij // Efektivna ekonomika. – 2011. – №1. – Rezhim dostupu: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=455&p=1

17. Ivanjuta T. M., Zai'chkovs'kij A. O. Ekonomichna bezpeka pidprijemstva – K.: Centr uchbovoi' literaturi, 2009. – 256 s.

18. Hrinjuk O. S. Sistema zabezpechennja ekonomichnoi' bezpeki pidprijemstva: osnovni elementi [Elektronnij resurs] / O. S. Hrinjuk, M. R. Korchovna // Efektivna ekonomika. – 2015. – Rezhim dostupu do resursu: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3927.

19. Kopit'ko M. I. Kompleksne zabezpechennja ekonomichnoi' bezpeki pidprijemstv (na materialah pidprijemstv transportnogo mashinobuduvannja : dis. … doktora ekon. nauk : 21.04.02 / Kopit'ko Marta Ivanivna — Kii'v, 2015. — 401 s.

20. Pasternak-Taranushenko G. A. Ekonomichna bezpeka derzhavi. Statika procesu zabezpechennja / G. Pasternak- Taranushenko ; za red. prof. B. Kravchenka. – K. : Kondor, 2002. – 302 s.

21. Sisolina N. P. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva : navchal'nij posibnik / ukl. N. P.Sisolina. – Kirovograd: KNTU, 2014 – 226s.

22. Bertalanffy L. von. General System Theory – A Critical Review // General Systems. Vol. VII. 1962. P. 1–20.

Евгений Ивченко, к.э.н., доцент
Восточноукраинский национальный университет
имени Владимира Даля

ИССЛЕДОВАНИЕ ПОДХОДОВ ОПРЕДЕЛЕНИЮ ЭЛЕМЕНТОВ СИСТЕМЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье исследованы и проанализированы теоретические подходы к определению элементов системы экономической безопасности предприятия. Определено, что система экономической безопасности как и любая система имеет свою структуру, которая рассматривается в разрезе отдельных содержательных элементов такой системы. Структура, элементы определяются целью построения и функционирования системы экономической безопасности предприятия, поскольку изменение или пересмотре под влиянием трансформационных процессов может привести к изменению структуры самой системы. Выделение элементов системы экономической безопасности предприятия необходимо как для понимания системообразования так и для обеспечения.

Ключевые слова: *система, безопасность, экономическая безопасность, система экономической безопасности предприятия, элемент, цель, ресурсы.*

Yevhen Ivchenko, PhD (Economics), Associate Professor
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

STUDY OF THE APPROACHES TO THE DEFINITION OF ELEMENTS OF THE ECONOMIC SECURITY SYSTEM OF THE ENTERPRISE

Based on the research carried out and the synthesis of a large number of approaches to the allocation of elements and the construction of the enterprise's economic security system, it has been shown that all approaches in one way or another are associated with such classical approaches as resource, functional, and process. It has been defined that the study of the elements of the system of economic security of the enterprise is necessary for both: understanding the system development, and studying the objective patterns of organization, its functioning and existing relationships. It has been set that different understanding of the constituents as elements in the structural construction of the system of economic security of the enterprise by some scholars leads to the expansion of the number of approaches to decomposition of the content of the system of economic security of the enterprise. It has been determined that as any system the economic security system has its own structure, which is examined in the context of individual semantic elements of such a system. Structure and elements are determined by the purpose of construction and functioning of the enterprise's economic security system, since its change or revision under the influence of transformation processes can lead to changes in the structure of the system. Selecting the elements of the economic security system of the enterprise is essential for both understanding of the system formation and its support. The characteristics of classification of elements of the system of economic security of the enterprise are suggested in the article.

Keywords: *system, security, economic security, economic security system, element, purpose, resources*